

N:o 223.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående täckande af öfverbetalning å reservationsanslaget till flottans öfningar; gifven Stockholms slott den 28 april 1911.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att för täckande af uppkommen öfverbetalning å reservationsanslaget till flottans öfningar må till anslaget öfverföras dels 452,000 kronor af de reservationer, som uppstått å anslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna, dels ock 100,000 kronor af femte hufvudtitelns allmänna besparingar.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

H. von Krusenstierna.

*Utdrag af protokollet öfver sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 28 april 1911.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Statsråden: PETERSSON,
              HEDERSTIERNA,
              SWARTZ,
              grefve HAMILTON,
              MALM,
              NYLANDER,
              VON SYDOW,
              VON KRUSENSTIERNA.

Departementschefen, statsrådet von Krusenstierna anförde därefter i underdånighet:

*Departements-
chefen.*

Då jag den 27 nästlidne januari inför Kungl. Maj:t anmälde marinförvaltningens af mig förut denna dag ånyo föredragna utlåtande den 10 i samma månad angående de medel, som den 1 januari 1910 funnos tillgängliga å reservationsanslaget till flottans öfningar, tillät jag mig uttala, att med hänsyn till den stora vikten däraf, att frågan om öfver-skridandet af anslaget till flottans öfningar blefve så allsidigt som möjligt utredd, det syntes mig särdeles önskvärdt, att det föreliggande materialet i ärendet gjordes till föremål för granskning och uttalande af sakkunnig person utom marinen; och fann Kungl. Maj:t, i enlighet med min tillika gjorda, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen, godt uppdraga åt statskommissarien Chr. L. Tenow att, efter

att hafva tagit del af de i ärendet till sjöförvarsdepartementet inkomna skrivelser med därtill hörande bilagor samt af öfriga hos ämbetsverk och myndigheter förefintliga handlingar, som erfordrades för frågans fullständiga bedömande, till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och yttrande angående det öfverskridande af anslaget till flottans öfningar, som ägt rum, samt därvid särskildt afgifva å utredningen grundadt utlåtande rörande de omständigheter, hvaraf ifrågavarande öfverskridande af anslaget orsakats. Tillika medgaf Kungl. Maj:t, att statskommissarien Tenow finge från vederbörande ämbetsverk och myndigheter samt dem tillhörande eller underlydande tjänstemän infordra de upplysningar och yttranden, som kunde finnas erforderliga.

Till fullgörande af omförmälda nådiga uppdrag har statskommissarien Tenow nu inkommit med utredning och yttrande, dagtecknad den 20 innevarande månad och utgörande hans betänkandes första del.

Till upplysning om omfattningen af denna del af arbetet har statskommissarien Tenow i underdånig skrifvelse, hvarmed densamma öfverlämnats, anfört, att den honom anförtrodda utredningen fortskridit så långt, att vissa allmänna slutsatser kunde dragas af det därvid frambragta och ordnade materialet. Han hade ansett det vara af vikt att redan nu framlägga det allmänna resultat, till hvilket han kommit, när det syntts vara erforderligt att snarast möjligt och utan afvaktan på de resultat, undersökningen i öfrigt kunde medföra, vidtaga åtgärder i syfte att möjliggöra införandet från och med år 1912 af normala förhållanden i afseende å öfningsanslaget.

Departementschefen redogjorde därefter för det hufvudsakliga af statskommissarien Tenows yttrande i de delar detsamma icke redan förut denna dag varit föremål för Kungl. Maj:ts beslut och hemställde, att detsamma skulle få bifogas detta protokoll såsom bilaga.

Hans excellens herr statsministern yttrade:

Den fråga, som statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet nu framfört, är af vidtgående betydelse.

*Statsmini-
stern.*

Att stora brister vidlådt marinens ekonomiska administration, har icke kunnat undgå att af Kungl. Maj:t redan tidigare uppmärksammas. Genom de under senare tid vidtagna förändringarna i den högre maritima förvaltningens organisation hade man emellertid haft grundad anledning förmoda, att en ändring till det bättre skulle inträda och att marinens ekonomiska angelägenheter skulle komma att för framtiden handhafvas med kraft och omsikt.

Dessa förhoppningar synas emellertid icke hafva gått i uppfyllelse.

Då marinförvaltningens anmälan om öfverbetalningen å anslaget till flottans öfningar sistlidet år inkom, vidtogs omedelbart den åtgärden att infordra chefens för marininstaben och inspektörens af flottans öfningar till sjöss yttrande i anledning af hvad som förekommit. Dessa myndigheters utlåtande afgafs den 13 maj samma år och var af sådant innehåll, att detsamma ovillkorligen måste remitteras till utredning och yttrande af marinförvaltningen.

Samtidigt vidtalades emellertid statskommissarien Tenow att under närmaste år ägna sig åt undersökningar beträffande nödiga förändringar inom marinens ekonomiska förvaltningsområde, och till en början uppdrogs åt honom, på grund af nådigt beslut den 4 juli 1910, att jämte två andra tillkallade sakkunniga: numera kommandörkaptenen af 2:a graden J. C. Schneider och marinintendenten af 1:a graden R. C. T. Näsman, afgifva förslag till förenkling af redovisningsväsendet vid marinen.

Sedan marinförvaltningen den 10 januari 1911 afgifvit det från ämbetsverket infordrade förut omförmälda yttrandet, uppdrog Kungl. Maj:t, såsom chefen för sjöförvarsdepartementet redan erinrat, den 27 januari 1911 åt statskommissarien Tenow att inkomma med utredning och yttrande angående det öfverskridande af ifrågavarande anslag, som ägt rum, samt därvid särskildt afgifva å utredningen grundadt utlåtande rörande de omständigheter, hvaraf ifrågavarande öfverskridande af anslaget orsakats.

Det är första delen af den sålunda begärda utredningen och yttrandet, som nu föreligger.

När jag nu går att yttra några ord med anledning af denna utredning, ber jag till en början att få gifva uttryck åt det lifligaste erkännande af skickligheten och arbetsförmågan hos den man, som på mindre än tre månader lyckats fullt blifva herre öfver det synnerligen omfattande material, som måst läggas till grund för utredningen, och åt den reda och klarhet, hvarmed han framlagt resultatet af sitt arbete.

Det är tydligt, att de bristfälligheter i den ekonomiska förvaltningen, som han blottat, ligga icke allenast på ett håll.

Förslagen till de öfningar, som böra under hvarje år äga rum, hafva jämlikt gällande stadganden uppgjorts af chefen för marininstaben och inspektören af flottans öfningar till sjöss i förening. Det är ju helt naturligt, att dessa, i syfte att gifva den svenska marinen en god utbildning för att göra densamma vuxen sin uppgift, söka få öfningsprogrammen så effektiva som möjligt. Men det är å andra sidan uppenbart, att de därvid icke få föreslå öfningar, som medföra större kost-

nader än tillgångarna medgifva, äfvensom att de icke få brista i känslan af ekonomiskt ansvar och i plikten af en strängt genomförd sparsamhet.

Utredningen gifver emellertid vid handen, att de kostnadsberäkningar, som lagts till grund för öfningsplanerna, icke grundats på tillräckligt fasta förutsättningar.

Detta är uppenbarligen något, som icke får upprepas.

Det är antagligt, att marinens räkenskapsväsende en gång i tiden varit lämpligt anordnad för då föreliggande behof, men det är alldeles uppenbart, att så icke längre är förhållandet. Jag skall icke gifva mig djupare in på ämnet, utan jag hänvisar i det afseendet till den af statskommissarien Tenow förebragta utredningen. Vare det nog att påpeka, att beträffande flera anslag räkenskaperna för ett år ingalunda utvisa kostnaderna för det räkenskapsåret, utan huru mycket af kostnaderna under förflutna räkenskapsår och det ifrågavarande medhunnits att under det året fördelas på de olika anslagstitlarna. Slutsumman å öfningsanslaget för ett år visar sålunda icke, hvad stampersonalens öfningar under det året kostat, utan hvad som under året påförts anslaget, och de statistiska sammandrag, som i marinförvaltningen upprättats, hafva dels varit alltför senkommande för att tjäna till verkligt underlag för kostnadsberäkningarna och dels visat sig i flere viktiga hänseenden otillförlitliga. Marinens räkenskaper hafva icke på många år utvisat, till hvilka belopp utgifterna för stampersonalens öfningar under ett år i verkligheten uppgått. Det är under sådana förhållanden anmärkningsvärdt, att marinförvaltningen, som ju under Kungl. Maj:t i ekonomiskt afseende utöfvar öfverstyrelsen öfver sjöförsvaret, icke tagit initiativ till afhjälpande af detta missförhållande. I stället har ämbetsverket under åratäl lämnat sina uppgifter angående nu förevarande anslags verkliga ställning endast på grund af approximativa beräkningar, och marinförvaltningen har under sådana förhållanden förlorat den ledning i fråga om den ekonomiska förvaltningen af marinen, som instruktionen åt ämbetsverket anvisat.

Det gäller emellertid att icke allenast se tillbaka på tider, som varit, det gäller jämväl att se till, att sådana missförhållanden, som nu yppats, blifva undanröjda. I sådant afseende föreligga af förenämnda sakkunniga utarbetade förslag till förenkling af redovisningsväsendet, och är det min vissa förhoppning, att på dessa förslag grundade bestämmelser skola kunna träda i tillämpning med nästkommande års ingång. Härigenom kan den öfversikt öfver anslagens ställning, som hittills saknats, erhållas samt myndigheterna och Kungl. Maj:t sättas i tillfälle att ingripa, så snart ett anslag löper fara att öfverskridas.

Hvad beträffar det anslag, som jämte öfningsanslaget för stammen

bestrider hufvudparten af utgifterna för personalens öfvande, eller anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför, så är detta af förslagsanslags natur, enär de på det samma belöpande kostnader äro beroende af det antal värnpliktiga, som under året skall öfvas, och detta antal känner man icke vid anslagets bestämmande. Nämnda sakkunniga hafva föreslagit, att viss dagkostnad för hvarje värnpliktigs öfvande skall beräknas och på det sättet öfningsutgifterna från detta anslag regleras. Denna beräknade dagkostnad skulle då månatligen omföras från beväringensanslaget till öfningsanslaget för stammen och utgifterna för öfvandet af såväl stam som beväring utgå från sistnämnda anslag. Det är ju tydligt, att detta skulle komma att i betydlig mån förenkla räkenskapsväsendet och medföra reda i förvaltningen af anslagen äfvensom förebygga hvarje miss-tanke, att beväringensanslaget varder högre belastadt, än som betingas af antalet beväring, som inrycker till öfning.

Statskommissarien Tenow har meddelat, att han i sitt betänkandes senare del kommer att framlägga resultaten af den undersökning han igångsatt beträffande kolkonsumtion och ammunitionsförbrukning. Jag anser det vara af stor betydelse, att noggranna och detaljerade föreskrifter i dessa hänseenden avvägbringas i syfte af verklig ekonomisering, och jag håller före, att en skarp kontroll bör därutinnan genomföras.

Till fullo instämmer jag i statskommissariens Tenows uttalande, att hvad som erfordras är inrättandet af en verklig och effektiv ekonomisk öfverstyrelse för marinen, vare sig detta kan ske genom en omorganisation af marinförvaltningen eller på annat sätt.

Först sedan detta skett, kan man ha grundad anledning till den förhoppningen, att den på detta område så oundgängliga samverkan mellan de olika myndigheterna till en ekonomiskt driftig ledning skall kunna tryggas.

På grund af hvad jag nu anført finner jag det vara en angelägenhet af utomordentlig vikt, att Kungl. Maj:t omedelbart vidtager åtgärder i syfte att skapa en fast och därmed tryggande ordning inom mariens ekonomiska förvaltning.

*Departements-
chefen.*

Härefter yttrade departementschefen, statsrådet von Krusenstierna: I sitt föreliggande betänkande har statskommissarien Tenow framhållit, att den kamerala revision, som nu består mariens räkenskaper, icke är väl organiserad, ehuru den på vissa punkter är tre- à fyrdubbel. På grund af det sålunda gjorda uttalandet anser jag det vara af vikt att undersöka, huruvida revisionen af mariens räkenskaper och förvalt-

ning kan så ordnas, att en på samma gång oberoende och sakkunnig granskning må kunna vinnas, eventuellt genom öfverflyttande af revisionen på civila händer utom marinen. Jag kommer därför att sedermera denna dag i underdånighet hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes uppdraga åt de tre sakkunniga, hvilka jämlikt förut nämnda nådiga medgifvande den 4 juli 1910 tillkallats för förenkling af redovisningsväsendet vid marinen, att taga denna fråga under öfvervägande och därutinnan framställa förslag.

Statskommissarien Tenow har vidare framhållit nödvändigheten af att jämväl andra organisatoriska åtgärder vidtagas i syfte att skapa en betryggande ordning och reda inom marinens ekonomiska förvaltning.

Denna fråga, som äfven enligt min mening snarast möjligt bör komma under nådig ompröfning, torde emellertid i icke ringa mån kunna belysas genom resultatet af den detaljgranskning, statskommissarien Tenow ännu icke medhunnit, men som han förmått sig skola framlägga i sitt betänkandes senare del. Med anledning häraf har jag för afsikt, att sedermera denna dag i underdånighet hemställa, att åt statskommissarien Tenow måtte uppdragas att under sitt fortsatta granskningsarbete hafva uppmärksamheten fästad på de brister, som må vidlåda den maritima förvaltningsorganisationen, och sedan material för frågans allsidiga bedömande blifvit förebragt, därmed inkomma till Kungl. Maj:t, som då torde meddela föreskrift om de vidare åtgärder, som i sådant syfte kunna finnas erforderliga.

Efter verkställda omslut af räkenskaperna för hvar och ett af åren 1900—1909 uppvisar statskommissarien Tenow, att öfverbetalningen vid 1909 års slut å anslaget till flottans öfningar varit 1,251,837 kronor 1 öre, under förutsättning att den budgettekniska principen blifvit följd, att hvarje års utgifter föras till sitt budgetår samt under förutsättning tillika, att felaktig belastning af anslaget icke ägt rum.

En dylik felaktig belastning har dock, såsom framgår af den gjorda utredningen (sid. 242—302) ägt rum, och har densamma under åren 1906—1909 uppgått till sammanlagdt 299,686 kronor 28 öre, däraf 21,763 kronor 50 öre emellertid genom omföring hos Stockholms stations räkenskapskontor tillgodoförts öfningsanslaget innevarande år, och har Kungl. Maj:t förut denna dag anbefallt marinförvaltningen att genom omföringar från särskilda konti tillgodoföra anslaget det återstående beloppet, 277,922 kronor 78 öre.

Efter den utredning, som nu verkställts, anser jag tiden vara inne för beredande af ersättning för de förskott, som af under händer

varande medel utgifvits för flottans öfningar och som icke kunna täckas af innevarande års för nämnda öfningar afsedda anslag.

Vid bestämmande af ersättningens storlek synes det vara riktigast att utgå från det budgettekniskt påvisade beloppet, 1,251,837 kronor 1 öre, med afdrag af de felförda, numera rättade beloppen — sammanlagdt 299,686 kronor 28 öre — eller 952,150 kronor 73 öre.

Enligt af mig verkställd beräkning kunna kostnaderna för 1910 års öfningar, som skulle belasta anslaget till flottans öfningar, icke antagas hafva öfverstigit 1,600,000 kronor, hvadan en besparing å anslaget för detta år kan väntas uppkomma med minst 200,000 kronor.

Innevarande års öfningar hafva af de militära myndigheterna planerats till en kostnad, som skulle belasta samma anslag med 1,600,000 kronor. Ehuru detta förslag till öfningsplan, enligt mitt förmenande, innebär betydande inskränkningar i de öfningar, som måste anses behöfliga, finner jag dock, med hänsyn till nämnda inskränkningars öfvergående natur, denna plan kunna godkännas. Till följd af den försiktighet, som synes hafva präglat kostnadsberäkningarna, finnes det grundad anledning antaga, att den beräknade kostnaden icke komme att öfverskridas. Jämväl för år 1911 torde därför ett öfverskott af 200,000 kronor vara att emotse, helst statskommissarien Tenow i sitt yttrande meddelat, att den fortsatta utredningen, efter all sannolikhet, kommer att medföra afsevärda förstärkningar åt öfningsanslaget i följd af felföringar och oriktig tillämpning af gällande föreskrifter.

Det belopp, som erfordras för åvägbringande under innevarande år af jämvikt i anslaget till flottans öfningar, belöper sig alltså till 552,150 kronor 73 öre eller i afjämnadt tal 552,000 kronor.

Vid öfvervägande af sättet för beredande af medel härtill synes mig böra beaktas, att en af de väsentligaste anledningarna till anslagets öfverbelastning är att söka i den under senare år starka rekryteringen af sjömanskåren. Vid bestämmande år 1908 af anslagets storlek påvisades, att det verkliga anslagsbehovet vore 2,100,000 kronor, men med hänsyn till det då stora antalet vakanser bestämdes anslaget till 1,800,000 kronor. Emellertid sjönk antalet vakanser under åren 1908 och 1909 med närmare 1,000 man till omkring 400 man och kvarstod vid ungefär denna siffra vid 1910 års utgång.

Under den tid, då de stora vakanserna förefunnits, hafva förnämligast reservationerna å anslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna samt hufvudtitelns allmänna besparingar till följd därpå förstärkts. Genom det stora antalet vakanser hafva nämligen mindre utgifter än som beräknats drabbat beklädnadsanslaget, hvarigenom dess

reservationer ökats, och besparingar uppkommit å aflöningsanslaget, hvilka tillförts de allmänna besparingarna.

Jag anser det därför vara befogadt, att nu de reservationer, som under årens lopp uppstått å nyssnämnda anslag, få jämte allmänna besparingarna bereda ersättning åt öfningsanslaget för hvad detta under senare år fått utgifva, i stor utsträckning just till följd af den opåräknadt stora minskningen i antalet vakanser.

Marinförvaltningen har i underdånig skrifvelse den 28 oktober 1910, hvilken inkommit till sjöförvarsdepartementet den 31 december samma år, samt förut denna dag blifvit för Kungl. Maj:t föredragen, anmält, att å reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna till och med utgången af år 1909 uppstått besparingar till belopp af 556,014 kronor 60 öre. Enligt från ämbetsverket sedermera inhämtad upplysning hafva besparingarna å detta anslag vid slutet af år 1910 vuxit till 576,369 kronor 8 öre. Väl har marinförvaltningen gjort framställning om, att af berörda behållning måtte användas dels 300,000 kronor för att bilda ett rörelsekapital för beklädnadsförråden, dels ock 149,100 kronor för att ersätta en år 1905 anbefalld utgift för anskaffning af beklädnad och sängservis för kustartilleriets värnpliktiga. Men vid närmare undersökning har befunnits, att beklädnadsförrådets ekonomiska ställning icke påkallar bildandet af ett dylikt rörelsekapital; och hvad den senare utgiften beträffar synes densamma, i likhet med andra särskilda utgifter under år 1905, böra ersättas genom ett extra ordinarie anslag och icke genom besparingar å ett ordinarie. Med anledning häraf har ock Kungl. Maj:t förut denna dag lämnat marinförvaltningens berörda framställning utan bifall.

Å femte hufvudtitelns allmänna besparingar förefinnes enligt uppgift från marinförvaltningen för närvarande disponibelt ett belopp af cirka 425,000 kronor.

Jag anhåller få erinra, att Kungl. Maj:t i särskilda framställningar till den nu samlade riksdagen begärt att för åtskilliga ändamål måtte få användas tillhoppa 127,695 kronor 41 öre af allmänna besparingarna. Under förutsättning af bifall till dessa framställningar, kan sålunda den disponibla återstoden beräknas till cirka 297,000 kronor.

Det för täckande af öfverbetalningen å anslaget till flottans öfningar erforderliga beloppet, 552,000 kronor, synes mig lämpligen böra fördelas med 452,000 kronor å omförmälda reservationer å beklädnadsanslaget och med återstående 100,000 kronor å allmänna besparingarna.

Efter afdrag af berörda 452,000 kronor från nämnda reservationer,

skulle alltså däraf återstå 124,369 kronor 8 öre, hvilket belopp torde tillsvidare få kvarstå å beklädnadsanslaget.

På grund af hvad jag sålunda anført, hemställer jag i underdånighet, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen medgifva,

att för täckande af uppkommen öfverbetalning å reservationsanslaget till flottans öfningar må till anslaget öfverföras dels 452,000 kronor af de reservationer, som uppstått å anslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna, dels ock 100,000 kronor af femte hufvudtitelns allmänna besparingar.

Hvad departementschefen sålunda hemställt, behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Alfr. Stuart.